

บทที่ 6

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนบนเว็บวิชาสังคมศึกษาคด้วยวิธีสตอรี่ไลน์ เพื่อสร้างค่านิยมด้านความพอประมาณตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีวัตถุประสงค์เฉพาะ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของอาจารย์ และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เกี่ยวกับการเรียนการสอนบนเว็บวิชาสังคมศึกษาคด้วยวิธีสตอรี่ไลน์ เพื่อสร้างค่านิยมด้านความพอประมาณตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการเรียนการสอนบนเว็บวิชาสังคมศึกษาคด้วยวิธีสตอรี่ไลน์ เพื่อสร้างค่านิยมด้านความพอประมาณตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

3. เพื่อศึกษาผลของการใช้รูปแบบการเรียนการสอนบนเว็บวิชาสังคมศึกษาคด้วยวิธีสตอรี่ไลน์ ที่มีต่อค่านิยมด้านความพอประมาณตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

4. เพื่อนำเสนอรูปแบบการเรียนการสอนบนเว็บวิชาสังคมศึกษาคด้วยวิธีสตอรี่ไลน์ เพื่อสร้างค่านิยมด้านความพอประมาณตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

สมมติฐานการวิจัย

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนด้วยรูปแบบการเรียนการสอนบนเว็บวิชาสังคมศึกษาคด้วยวิธีสตอรี่ไลน์ เพื่อสร้างค่านิยมด้านความพอประมาณตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จะมีคะแนนค่านิยมด้านความพอประมาณตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวิธีดำเนินการวิจัย แบ่งออกเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การศึกษาความคิดเห็นของอาจารย์ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการเรียนการสอนบนเว็บวิชาสังคมศึกษาด้วยวิธีสตอรี่ไลน์ เพื่อสร้างค่านิยมด้านความพอประมาณตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

1. แบบสอบถามความคิดเห็นของอาจารย์ และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เกี่ยวกับการเรียนการสอนบนเว็บวิชาสังคมศึกษาด้วยวิธีสตอรี่ไลน์ เพื่อสร้างค่านิยมด้านความพอประมาณตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

1.1 ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนการสอนด้วยวิธีสตอรี่ไลน์ รวมทั้งกระบวนการเรียนการสอน กิจกรรมการเรียนการสอน ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนการสอนด้วยวิธีสตอรี่ไลน์ เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดขอบข่ายของรูปแบบการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

1.2 ศึกษา และวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนบนเว็บ รวมทั้งคุณสมบัติ องค์ประกอบ และทรัพยากรสนับสนุนต่างๆบนเว็บ เพื่อนำมาใช้เป็นพื้นฐานในการกำหนดองค์ประกอบและแนวทางต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน

1.3 ศึกษา และวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัย ในเรื่องการสร้างค่านิยม รวมทั้งลักษณะ กระบวนการการสร้างค่านิยม การวัดและการประเมิน เพื่อนำมาเป็นองค์ประกอบของรูปแบบการเรียนการสอน

1.4 ศึกษา และวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัย ในด้านความพอประมาณตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งลักษณะ กระบวนการ และกิจกรรมการเรียนการสอน การวัดและการประเมิน เพื่อนำมาเป็นองค์ประกอบของรูปแบบการเรียนการสอน

1.5 นำข้อมูลที่ได้มาสร้างแบบสอบถามความคิดเห็นของอาจารย์ และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เกี่ยวกับการเรียนการสอนบนเว็บวิชาสังคมศึกษาด้วยวิธีสตอรี่ไลน์ เพื่อสร้างค่านิยม ด้านความพอประมาณตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

1.6 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจพิจารณาแล้วทำการแก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำ

1.7 ผู้วิจัยทำการปรับปรุงแก้ไขสำนวนภาษาให้มีการใช้ถ้อยคำเพื่อสื่อความหมายให้ผู้ตอบแบบสอบถามเกิดความเข้าใจตรงประเด็นเดียวกันกับผู้วิจัย ประกอบกับความรู้พื้นฐานของ

ผู้ตอบแบบสอบถามแต่ละคนมีความรู้ และประสบการณ์ไม่เท่ากัน จึงจำเป็นที่จะต้องหลีกเลี่ยงคำที่เป็นศัพท์เฉพาะ หรือเป็นคำที่สามารถตีความหมายได้หลายอย่างความเข้าใจ จากนั้นนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

2. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง สำหรับผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนการสอนบนเว็บวิชาสังคมศึกษาด้วยวิธีสตอรี่ไลน์ เพื่อสร้างค่านิยมด้านความพอประมาณตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

2.1 นำข้อมูลจากการศึกษา และวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนบนเว็บ การเรียนการสอนด้วยวิธีสตอรี่ไลน์ การสร้างค่านิยมความพอประมาณตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาสร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนการสอนบนเว็บวิชาสังคมศึกษาด้วยวิธีสตอรี่ไลน์ เพื่อสร้างค่านิยมด้านความพอประมาณตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

2.2 นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจพิจารณาแล้วทำการแก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำ

2.3 ผู้วิจัยทำการปรับปรุงแก้ไขสำนวนภาษาให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น จากนั้นนำไปใช้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 การศึกษาความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับร่างรูปแบบการเรียนการสอนบนเว็บวิชาสังคมศึกษาด้วยวิธีสตอรี่ไลน์ เพื่อสร้างค่านิยมด้านความพอประมาณตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

การออกแบบและการสร้างร่างรูปแบบการเรียนการสอนบนเว็บวิชาสังคมศึกษาด้วยวิธีสตอรี่ไลน์ เพื่อสร้างค่านิยมด้านความพอประมาณตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ดำเนินการ โดย

1. ต้นแบบรูปแบบการเรียนการสอนบนเว็บวิชาสังคมศึกษาด้วยวิธีสตอรี่ไลน์ เพื่อสร้างค่านิยม ด้านความพอประมาณตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีขั้นตอนการสร้างดังต่อไปนี้

1.1 ศึกษาข้อมูลแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัย และจากข้อมูลการสอบถามความคิดเห็นของอาจารย์ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และผู้เชี่ยวชาญในขั้นตอนที่ 1 โดยผู้วิจัยนำมาใช้สร้างต้นแบบการเรียนการสอน 2 รูปแบบ คือ

1.1.1 รูปแบบการเรียนการสอนบนเว็บวิชาสังคมศึกษาด้วยวิธีสตอรี่ไลน์ เพื่อสร้างค่านิยม ด้านความพอประมาณตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3ของผู้สอน

1.1.2 รูปแบบการเรียนการสอนบนเว็บวิชาสังคมศึกษาด้วยวิธีสตอรีไลน์ เพื่อสร้างค่านิยม ด้านความพอประมาณตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของผู้เรียน

1.2 ออกแบบ และสร้างต้นแบบรูปแบบการเรียนการสอนบนเว็บวิชาสังคมศึกษาด้วยวิธีสตอรีไลน์ เพื่อสร้างค่านิยม ด้านความพอประมาณตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งประกอบด้วย 2 ขั้นตอนดังนี้

1.2.1 ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิด โดยนำผลจากการศึกษา วิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานในด้านการจัดการเรียนการสอนบนเว็บ การเรียนการสอนด้วยวิธีสตอรีไลน์ การสร้างค่านิยม และความพอประมาณตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งผลจากการสอบถามที่ได้จากการวิเคราะห์ในข้อ 1 มาใช้ในการกำหนดกรอบแนวคิด

1.2.2 ผู้วิจัยสร้างต้นแบบรูปแบบการเรียนการสอนบนเว็บวิชาสังคมศึกษาด้วยวิธีสตอรีไลน์ เพื่อสร้างค่านิยม ด้านความพอประมาณตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตามกรอบแนวคิดที่กำหนดขึ้น

2. แบบประเมินต้นแบบรูปแบบการเรียนการสอนบนเว็บวิชาสังคมศึกษาด้วยวิธีสตอรีไลน์ เพื่อสร้างค่านิยม ด้านความพอประมาณตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สำหรับผู้ทรงคุณวุฒิ

2.1 ผู้วิจัยสร้างแบบประเมินต้นแบบรูปแบบการเรียนการสอนขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการเรียนการสอนบนเว็บ ด้านการเรียนการสอนด้วยวิธีสตอรีไลน์ ด้านการสร้างค่านิยม และด้านความพอประมาณตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตรวจสอบประเมินต้นแบบ โดยลักษณะของแบบประเมิน แบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบประเมินความเหมาะสมของต้นแบบ ซึ่งลักษณะข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

ตอนที่ 2 แบบประเมินบทบาทผู้สอนกับจุดประสงค์การเรียนการสอน และแบบประเมินบทบาทผู้เรียนกับจุดประสงค์การเรียนการสอนลักษณะข้อคำถามใช้เทคนิคการตรวจสอบความสอดคล้อง (IOC = Index of Item Objective Congruence)

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เป็นการให้เติมคำลงในช่องว่าง

2.2 นำแบบประเมินที่สร้างขึ้นไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ โดยผู้วิจัยได้ปรับปรุงและแก้ไขสำนวนภาษาที่ใช้ให้มีเหมาะสมมากยิ่งขึ้น

2.3 นำแบบประเมินต้นแบบรูปแบบการเรียนการสอนไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินต้นแบบรูปแบบการเรียนการสอนบนเว็บวิชาสังคมศึกษาด้วยวิธีสตอรีไลน์ เพื่อสร้างค่านิยม ด้านความพอประมาณตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ตอนที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนบนเว็บวิชาสังคมศึกษาด้วยวิธีสตอรีไลน์ เพื่อสร้างค่านิยม ด้านความพอประมาณตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เพื่อตรวจสอบรูปแบบการเรียนการสอนบนเว็บที่สร้างขึ้น ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน คือ

1. กำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายมัธยม ที่ลงทะเบียนวิชาสังคมศึกษา จำนวน 1 ห้องเรียน ซึ่งกลุ่มตัวอย่างได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง และใช้ระยะเวลาในการทดลองการเรียนการสอน 8 คาบ (คาบละ 50 นาที)รวม 400 นาที

2. กำหนดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยกำหนดหัวเรื่อง วิเคราะห์โครงสร้างเนื้อหา และองค์ประกอบของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อกำหนดเนื้อหา และวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม จากนั้นออกแบบแผนการสอน แล้วนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการเรียนการสอนบนเว็บ 3 คน ด้านการเรียนการสอนด้วยวิธีสตอรีไลน์ 3 คน ด้านการสร้างค่านิยมด้านความพอประมาณตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3 คน ตรวจสอบแผนการสอนโดยให้เขียนคำแนะนำ และข้อเสนอแนะลงไปในแผนการสอน (ดูรายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิหน้า 288) จากนั้นปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิก่อนนำไปใช้ทดลอง เช่นปรับการเขียนสาระสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้ให้สอดคล้องกัน และมีความชัดเจนมากขึ้น และสาระสำคัญให้เป็นเชิงมโนทัศน์มากกว่าการสรุปเนื้อหา และส่วนของจุดประสงค์ ปรับให้เป็นสิ่งที่สังเกตพฤติกรรม และวัดได้มากยิ่งขึ้น นอกจากนั้นปรับคำถามให้ชัดเจนมากขึ้น

3. สร้างบทเรียนเว็บ โดยศึกษาโปรแกรมการสร้างบทเรียน การออกแบบ แล้ววิเคราะห์เนื้อหา และรายละเอียดของเรื่องที่จะนำมาใช้ จากนั้นสร้างบทเรียนให้ครอบคลุมเนื้อหาทั้งหมด แล้วนำบทเรียนที่ได้ออกแบบไว้ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ และอาจารย์ที่ปรึกษา ตรวจสอบความถูกต้อง ความตรงตามเนื้อหา การลำดับเนื้อหา ภาพประกอบ และความครบถ้วนของเนื้อหาตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ จากนั้นศึกษา โปรแกรมการสร้างเว็บไซต์ แล้วสร้างเว็บการเรียนการสอน ซึ่งตรวจสอบคุณภาพบทเรียนเว็บ โดยนำไปทดสอบกับนักเรียนที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง คือ ทดสอบแบบหนึ่งต่อหนึ่ง ซึ่งผลการวิเคราะห์ค่าประสิทธิภาพที่ได้มีค่า 80/80 และทดสอบกลุ่มเล็กซึ่งผลการวิเคราะห์ค่าประสิทธิภาพที่ได้มีค่า 81.11/80 ซึ่งถือว่าผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้

4. สร้างแบบวัดค่านิยมด้านความพอประมาณตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งประกอบด้วยแบบวัดเจตคติ แบบวัดมโนทัศน์ แบบสำรวจพฤติกรรม และแบบบันทึกการเรียนรู้ในการปฏิบัติตนด้านความพอประมาณตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยพิจารณาจากรอบแนวคิดด้านความพอประมาณตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จากนั้นนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ

ประเมินความเหมาะสม และตรวจสอบความถูกต้อง ซึ่งผลปรากฏว่าแบบวัดดังกล่าวมีความเหมาะสมต่อการวัดค่านิยมด้านความพอประมาณตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

5. ผู้วิจัยดำเนินการทดลองการเรียนการสอนร่วมกับอาจารย์ประจำวิชาสังคมศึกษา ซึ่งทดลองกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 1 ห้องเรียน มีจำนวน 35 คน และใช้ระยะเวลาในการทดลองการเรียนการสอน 8 คาบ (คาบละ 50 นาที)รวม 400 นาที

6. เก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล โดยวัดค่านิยมด้านความพอประมาณตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งประกอบด้วยแบบวัดเจตคติ แบบวัดคตินทัศน์ และแบบสำรวจพฤติกรรมในการปฏิบัติตนด้านความพอประมาณตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงก่อนและหลังเรียนและวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆที่ได้จากการทดลอง เช่น แบบบันทึกการเรียนรู้

7. สรุปผลการทดลอง

ตอนที่ 4 การรับรองรูปแบบการเรียนการสอนบนเว็บวิชาสังคมศึกษาด้วยวิธีสตอรีไลน์ เพื่อสร้างค่านิยม ด้านความพอประมาณตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ

1. ปรับปรุงแก้ไขร่างรูปแบบการเรียนการสอนบนเว็บวิชาสังคมศึกษาด้วยวิธีสตอรีไลน์ เพื่อสร้างค่านิยม ด้านความพอประมาณตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

2. สร้างแบบรับรองรูปแบบเพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิรับรองรูปแบบการเรียนการสอนบนเว็บวิชาสังคมศึกษาด้วยวิธีสตอรีไลน์ เพื่อสร้างค่านิยมด้านความพอประมาณตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่พัฒนาขึ้น

3. นำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ

4. ผู้วิจัยปรับปรุงแก้ไข และนำไปใช้

5. ผู้วิจัยวิเคราะห์ผลการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน และปรับปรุงตามคำแนะนำได้แก่ การปรับภาษาพูดให้เป็นภาษาเขียนมากยิ่งขึ้น

ตอนที่ 5 การนำเสนอรูปแบบการเรียนการสอนบนเว็บวิชาสังคมศึกษาด้วยวิธีสตอรีไลน์ เพื่อสร้างค่านิยมด้านความพอประมาณตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ผู้วิจัยนำเสนอรูปแบบการเรียนการสอนบนเว็บวิชาสังคมศึกษาด้วยวิธีสตอรีไลน์ เพื่อสร้างค่านิยม ด้านความพอประมาณตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 แสดงเป็นแผนผัง (Flowchart) ประกอบการอธิบายด้วยความเรียง เพื่ออธิบาย วิธีการ ลำดับ

ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนบนเว็บวิชาสังคมศึกษาด้วยวิธีสตอรี่ไลน์ เพื่อสร้างค่านิยมด้านความพอประมาณตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สร้างขึ้น(ดูรายละเอียดหน้า 216)

สรุปผลการวิจัย

จากการดำเนินการวิจัย สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. การศึกษาความคิดเห็นของอาจารย์ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนบนเว็บวิชาสังคมศึกษาด้วยวิธีสตอรี่ไลน์ เพื่อสร้างค่านิยมด้านความพอประมาณตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

จากการสอบถามความคิดเห็นของอาจารย์ และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนบนเว็บวิชาสังคมศึกษาด้วยวิธีสตอรี่ไลน์ เพื่อสร้างค่านิยมด้านความพอประมาณตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า

1) อาจารย์มีความคิดเห็นว่า ขั้นตอนการเรียนการสอนบนเว็บควรมีการนัดหมายเวลาเรียนอธิบายเกณฑ์การวัด ประเมินผล และ และอธิบายการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนบนเว็บ ซึ่งในการแนะนำขั้นตอนการเรียนบนเว็บผู้สอนควรจัดทำเป็นเอกสารเกี่ยวกับขั้นตอนการเรียนบนเว็บให้กับนักเรียนได้อ่านด้วยตนเอง และควรบอกวัตถุประสงค์ของบทเรียนทั้งหมดในวันปฐมนิเทศ แล้วจึงบอกวัตถุประสงค์ของแต่ละหัวข้อย่อยในตอนทีเรียนเรื่องนั้นๆ ซึ่งผู้สอนควรสาธิตวิธีการเรียนบนเว็บให้นักเรียนดูเป็นตัวอย่างก่อนการเรียนจริง

ผู้สอนควรให้นักเรียนแต่ละคนสรุปเนื้อหาที่ได้เคยเรียนมาแล้ว จากนั้นส่งคำตอบผ่านทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ของผู้สอน ซึ่งการสืบค้นข้อมูลควรให้ผู้เรียนสืบค้นข้อมูลเนื้อหารายวิชาที่เรียนจากอินเทอร์เน็ต และผู้สอนควรนำเสนอเนื้อหาในรูปแบบของ โปรแกรมเพื่อนำเสนอ ซึ่งการสื่อสารเพื่อตั้งคำถามหลัก หรือคำถามสำคัญผู้สอนควรใช้ห้องสนทนา นอกจากนี้ผู้สอนควรใช้ห้องสนทนา เป็นช่องทางในการสื่อสารเพื่อการอภิปราย แสดงความคิดเห็น ซึ่งการทำงาน และทำกิจกรรมบนเว็บควรทำงานกลุ่ม โดยผู้สอนเป็นผู้ที่จัดกลุ่มให้

การสร้างค่านิยมด้านความพอประมาณตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงควรใช้เวลาประมาณ 1-2 สัปดาห์ โดยวิธีการให้ความคิดรวบยอดค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงผู้สอนควรให้ผู้เรียนทำกิจกรรมกลุ่ม เพื่อระดมสมองถึงความสำคัญของค่านิยมด้านความพอประมาณตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงส่งผ่านทางกระดานสนทนาประจำวัน นอกจากนี้วิธีการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดศรัทธา และตระหนักถึงความสำคัญของค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงผู้สอนควรตั้งคำถาม เพื่อกระตุ้น

ความคิดของผู้เรียน ซึ่งการให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักถึงค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงผู้สอนควรมีการสอดแทรกเรื่องค่านิยมด้านความพอประมาณตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้าไปในบทเรียนแต่ละตอน โดยเสนอเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในปัจจุบัน และมีผลกระทบต่อผู้เรียน

การแสดงความคิดเห็นผู้เรียนควรแสดงความคิดเห็นผ่านทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ถึงเจ้าของผลงาน และการนำเสนอเนื้อหาควรให้ผู้เรียนนำเสนอในรูปแบบของโปรแกรมเพื่อนำเสนอ (เช่น PowerPoint online) ซึ่งควรใช้วิธีตั้งกระทู้เพื่อแสดงผลงานของตนเองในกระดานสนทนาประจำวิชา และควรให้คำแนะนำและข้อมูลป้อนกลับโดยผู้สอนส่งไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ถึงเจ้าของผลงานรายบุคคล นอกจากนั้นผู้สอนควรจัดทำเป็นแหล่งข้อมูลอ้างอิง และแหล่งข้อมูลที่ควรศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมลงในเว็บรายวิชา แล้วให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมด้วยตัวเอง ซึ่งการสรุปบทเรียนควรทำเป็นกลุ่มเพื่อจะได้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันภายในกลุ่ม ทำให้ได้หลายๆความคิด และควรให้ผู้เรียนทำการประเมินผลงานร่วมกับผู้สอน ซึ่งควรให้ผู้เรียนทำแบบวัดหลังจากเรียนจบบทเรียนทันที

การสร้างค่านิยมด้านความพอประมาณตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงควรสอนเรื่องการประหยัด และการออมมากที่สุด ซึ่งอาจารย์ส่วนใหญ่ใช้วิธีสอนแบบกิจกรรมกลุ่มและเห็นว่าวิธีสอนแบบกิจกรรมกลุ่มเหมาะสมที่สุด ปัจจัยที่จะช่วยสนับสนุนให้ผู้เรียนนำความรู้เรื่องความพอประมาณตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไปประยุกต์ใช้ คือ มีการยกตัวอย่างที่น่าสนใจ และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ซึ่งอาจารย์ส่วนใหญ่คิดว่าวิธีการวัดพฤติกรรมการปฏิบัติคนเหมาะในการประเมินผลมากที่สุด

2) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีความคิดเห็นว่าขั้นตอนการเรียนการสอนบนเว็บควรมีการอธิบายเนื้อหาวิชาที่ใช้ในการเรียนการสอนบนเว็บ มีการนัดหมายเวลาในการเรียนการสอน และมีการอธิบายการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนบนเว็บ โดยผู้สอนควรเป็นผู้อธิบาย และแนะนำขั้นตอนการเรียนบนเว็บให้กับนักเรียนด้วยตนเองทั้งหมด ซึ่งควรบอกวัตถุประสงค์ของบทเรียนทั้งหมดในวันปฐมนิเทศ แล้วจึงบอกวัตถุประสงค์ของแต่ละหัวข้อย่อยในตอนที่ยังเรียนเรื่องนั้นๆ นอกจากนั้นผู้สอนควรหาวิธีการเรียนบนเว็บให้นักเรียนดูเป็นตัวอย่างก่อนการเรียนจริงและควรถาม เพื่อให้ นักเรียนตอบคำถามต่างๆ ในการทบทวนความรู้เดิมของนักเรียนผ่านทางห้องสนทนา

การหาความรู้เพิ่มเติมผู้สอนควรให้ผู้เรียนสืบค้นข้อมูลเนื้อหาวิชาที่เรียนจากอินเทอร์เน็ต และผู้สอนควรนำเสนอเนื้อหาในรูปแบบของโปรแกรม Animationที่มีการเคลื่อนไหว โดยใช้ห้องสนทนาเป็นช่องทางในการสื่อสารเพื่อตั้งคำถามหลัก หรือคำถามสำคัญรวมทั้งการอภิปราย และแสดงความคิดเห็น ซึ่งการทำงาน และทำกิจกรรมบนเว็บควรให้ผู้เรียนทำงานคู่โดยแบ่งกลุ่มกันเอง แล้วแต่ความชอบ

วิธีการให้ความคิดรวบยอดค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงผู้สอนควรให้ผู้เรียนทำกิจกรรมกลุ่ม เพื่อระดมสมองถึงความสำคัญของค่านิยมด้านความพอประมาณตามปรัชญาของเศรษฐกิจ

พอเพียงส่งผ่านทางกระดานสนทนาประจำวิชา และควรให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นผ่านกระดานสนทนาประจำวิชา ซึ่งควรให้ผู้เรียนนำเสนอเนื้อหาในรูปแบบของข้อความ โดยใช้วิธีตั้งกระทู้เพื่อแสดงผลงานของตนเองในกระดานสนทนาประจำวิชา นอกจากนี้ผู้สอนควรส่งไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์เพื่อแสดงความคิดเห็นถึงเจ้าของผลงานรายบุคคล การศึกษา ค้นคว้า ผู้สอนควรให้ผู้เรียนเป็นผู้ไปหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตัวเอง และควรให้ผู้เรียนสรุปบทเรียน โดยทำเป็นกลุ่มเพื่อจะได้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันภายในกลุ่ม ทำให้ได้หลาย ๆ ความคิด การประเมินผลควรให้ผู้เรียนทำการประเมินผลงานร่วมกับผู้สอน และควรให้ผู้เรียนทำแบบวัดหลังจากเรียนจบบทเรียนทันที

3) ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นว่า วิธีการนำเข้าสู่บทเรียนควรใช้การตั้งคำถาม ส่วนวิธีการทบทวนความรู้เดิมควรใช้การถาม-ตอบและให้ผู้เรียนสรุปส่ง นอกจากนี้วิธีการนำเสนอความรู้ใหม่ควรมีการผูกเรื่อง และดำเนินเรื่องน่าสนใจโดยเรียงตามองค์ประกอบของสตอรี่ไลน์ ซึ่งควรสอดแทรกการสร้างค่านิยมในรายวิชา โดยทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น และแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

การสอนที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดค่านิยมมากที่สุดควรใช้คำถามให้เกิดการคิดวิเคราะห์ โดยมีปัญหาหรือสถานการณ์เพื่อดึงให้เห็นถึงความสำคัญของค่านิยมนั้นๆ และสร้างความน่าเชื่อถือให้กับข้อมูล เพื่อให้นักเรียนรู้จักตนเอง และยอมรับค่านิยมนั้น เพื่อพร้อมที่จะปฏิบัติตาม

กิจกรรมกลุ่มที่ช่วยให้เกิดค่านิยมมากที่สุดคือการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ทัศนคติ ค่านิยมต่างๆ และวิธีที่จะนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้มากที่สุดคือมีปัญหาหรือสถานการณ์เพื่อให้เห็นถึงความสำคัญและยอมรับค่านิยมนั้นๆ ต่อการนำไปประยุกต์ใช้จริงในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้การสรุปบทเรียนควรใช้การถามตอบหรือแบบทดสอบจากกิจกรรมต่างๆ

สื่อการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้มากที่สุดคือมีภาพหรือสิ่งที่จะยกตัวอย่างน่าสนใจ และมีความสอดคล้องกับเรื่องที่เรียน

การประเมินค่านิยมควรใช้การตอบคำถาม และผลงานต่างๆ ส่วนเครื่องมือที่ใช้วัดค่านิยมควรใช้แบบประเมินตนเอง

2. การศึกษาความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับร่างรูปแบบการเรียนการสอนบนเว็บไซต์
วิชาสังคมศึกษาด้วยวิธีสตอรี่ไลน์ เพื่อสร้างค่านิยมด้านความพอประมาณตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

จากการศึกษาความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับร่างรูปแบบการเรียนการสอนบนเว็บไซต์วิชาสังคมศึกษาด้วยวิธีสตอรี่ไลน์ เพื่อสร้างค่านิยมด้านความพอประมาณตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า

1) ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของร่างรูปแบบการเรียนการสอนบนเว็บวิชาสังคมศึกษาด้วยวิธีสตอรีไลน์ เพื่อสร้างค่านิยมด้านความพอประมาณตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกองค์ประกอบ

2) ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นว่าบทบาทผู้สอนกับจุดประสงค์การเรียนการสอนทุกข้อมีความสอดคล้องกัน

3) ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นว่าบทบาทผู้เรียนกับจุดประสงค์การเรียนการสอนทุกข้อมีความสอดคล้องกัน

3. การทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนบนเว็บวิชาสังคมศึกษาด้วยวิธีสตอรีไลน์ เพื่อสร้างค่านิยม ด้านความพอประมาณตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

จากการที่ผู้วิจัยนำรูปแบบการเรียนการสอนบนเว็บวิชาสังคมศึกษาด้วยวิธีสตอรีไลน์ เพื่อสร้างค่านิยม ด้านความพอประมาณตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่สร้างขึ้น ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาริดจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายมัธยมที่ลงทะเบียนวิชาสังคมศึกษา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2551 จำนวน 1 ห้องเรียน 35 คน โดยทำการเปรียบเทียบคะแนนค่านิยมด้านความพอประมาณตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เรียนด้วยรูปแบบการเรียนการสอนบนเว็บวิชาสังคมศึกษาด้วยวิธีสตอรีไลน์ เพื่อสร้างค่านิยมด้านความพอประมาณตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีคะแนนค่านิยมด้านความพอประมาณตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. การรับรองรูปแบบการเรียนการสอนบนเว็บวิชาสังคมศึกษาด้วยวิธีสตอรีไลน์ เพื่อสร้างค่านิยมด้านความพอประมาณตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

1) ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นว่าองค์ประกอบการเรียนการสอนทั้ง 9 องค์ประกอบนั้นมีเนื้อหารายละเอียดเหมาะสมต่อกิจกรรมการเรียนการสอนบนเว็บวิชาสังคมศึกษาด้วยวิธีสตอรีไลน์ เพื่อสร้างค่านิยมด้านความพอประมาณตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

2) ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นเกี่ยวกับขั้นตอนการเรียนการสอนว่ามีเหมาะสมต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนบนเว็บวิชาสังคมศึกษาด้วยวิธีสตอรีไลน์ เพื่อสร้างค่านิยมด้านความพอประมาณตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

3) ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคำอธิบายรายละเอียดกิจกรรมในแผนกำกับ
กิจกรรมการเรียนการสอนว่ามีความชัดเจนและเหมาะสม

5. การนำเสนอรูปแบบการเรียนการสอนบนเว็บวิชาสังคมศึกษาด้วยวิธีสตอรีไลน์ เพื่อ สร้างค่านิยมด้านความพอประมาณตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3

การนำเสนอรูปแบบการเรียนการสอนบนเว็บวิชาสังคมศึกษาด้วยวิธีสตอรีไลน์ เพื่อสร้าง
ค่านิยมด้านความพอประมาณตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่
3 ประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 องค์ประกอบของรูปแบบการเรียนการสอน

หมายถึง สิ่งที่เป็นสำหรับการจัดการเรียนการสอนบนเว็บวิชาสังคมศึกษาด้วยวิธี
สตอรีไลน์ เพื่อสร้างค่านิยมด้านความพอประมาณตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ประกอบด้วย 9 องค์ประกอบ คือ เป้าหมายของการเรียนการสอน
ชนิดของการเรียนการสอน เนื้อหาการเรียนการสอน บทบาทผู้เรียน บทบาทผู้สอน วิธีการ
ปฏิสัมพันธ์บนเว็บ เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และเครือข่าย ปัจจัยสนับสนุนการเรียนการสอน และ
การประเมินผล

ส่วนที่ 2 ขั้นตอนการเรียนการสอน

หมายถึง ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนบนเว็บวิชาสังคมศึกษาด้วยวิธีสตอรีไลน์ เพื่อ
สร้างค่านิยมด้านความพอประมาณตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 3 ประกอบด้วย

วิธีการเรียนรู้ในแต่ละขั้นตอนมุ่งเน้นการออกแบบ โดยการสังเคราะห์หลักการ แนวคิด
ทฤษฎี และงานวิจัยต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบการเรียนการสอน หลักการจัดการกิจกรรมการ
เรียนการสอนบนเว็บ หลักการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยวิธีสตอรีไลน์ และหลักการสร้าง
ค่านิยมด้านความพอประมาณตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาออกแบบขั้นตอนการเรียนการ
สอนในแต่ละขั้นตอน ดังนี้

1) ขั้นเตรียมก่อนการสอน ประกอบด้วย 2 ขั้นตอน คือ ขั้นการปฐมนิเทศผู้เรียน และขั้นวัด
ค่านิยมด้านความพอประมาณตามปรัชญาเศรษฐกิจก่อนเรียน (นอกเว็บ)

2) ขั้นกิจกรรมการเรียนการสอน ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ ขั้นทบทวนความรู้เดิมที่
เกี่ยวข้องกับเนื้อหาบทเรียน (recall previous knowledge) ขั้นนำเสนอบทเรียน (present the
materials to be learned) ตามเส้นทางการดำเนินเรื่องตามองค์ประกอบของสตอรีไลน์

ขั้นการให้คำแนะนำ วิเคราะห์ผลงาน และแนวทางในการนำไปประยุกต์ใช้ (Providing Guidance and Feedback) ขั้นการสรุป และนำไปใช้

3) ขั้นการประเมินผล เป็นการวัดค่านิยมด้านความพอประมาณตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงหลังเรียน (นอกเว็บ)

ระบบปฏิบัติการการเรียนการสอน ประกอบด้วยระบบปฏิบัติการย่อย 2 ระบบ ดังนี้

ระบบย่อยที่ 1 ระบบปฏิบัติการสำหรับผู้สอน มีขั้นตอน ดังนี้

1) ขั้นเตรียมก่อนการสอน ประกอบด้วย 2 ขั้นตอน คือ ขั้นการปฐมนิเทศผู้เรียน และขั้นวัดค่านิยมด้านความพอประมาณตามปรัชญาเศรษฐกิจก่อนเรียน (นอกเว็บ)

2) ขั้นกิจกรรมการเรียนการสอน ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ ขั้นทบทวนความรู้เดิมที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาบทเรียน (recall previous knowledge) ขั้นนำเสนอบทเรียน (present the materials to be learned) ตามเส้นทางการดำเนินเรื่องตามองค์ประกอบของสตอรี่ไลน์

ขั้นการให้คำแนะนำ วิเคราะห์ผลงาน และแนวทางในการนำไปประยุกต์ใช้ (Providing Guidance and Feedback) ขั้นการสรุป และนำไปใช้

3) ขั้นการประเมินผล เป็นการวัดค่านิยมด้านความพอประมาณตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงหลังเรียน (นอกเว็บ)

ระบบย่อยที่ 2 ระบบปฏิบัติการสำหรับผู้เรียน มีขั้นตอน ดังนี้

1) ขั้นเตรียมก่อนการสอน ประกอบด้วย 2 ขั้นตอน คือ ขั้นการปฐมนิเทศผู้เรียน และขั้นวัดค่านิยมด้านความพอประมาณตามปรัชญาเศรษฐกิจก่อนเรียน (นอกเว็บ)

2) ขั้นกิจกรรมการเรียนการสอน ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ ขั้นทบทวนความรู้เดิมที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาบทเรียน (recall previous knowledge) ขั้นนำเสนอบทเรียน (present the materials to be learned) ตามเส้นทางการดำเนินเรื่องตามองค์ประกอบของสตอรี่ไลน์

ขั้นการให้คำแนะนำ วิเคราะห์ผลงาน และแนวทางในการนำไปประยุกต์ใช้ (Providing Guidance and Feedback) ขั้นการสรุป และนำไปใช้

3) ขั้นการประเมินผล เป็นการวัดค่านิยมด้านความพอประมาณตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงหลังเรียน (นอกเว็บ)

ส่วนที่ 3 กิจกรรมการเรียนการสอน ประกอบด้วยกิจกรรมหลัก 2 ตอนดังนี้

1. กิจกรรมในห้องเรียน ได้แก่ การปฐมนิเทศหน่วยการเรียนรู้ การประเมินผล

2. กิจกรรมการเรียนการสอนบนเว็บ ได้แก่ การสืบค้นแหล่งข้อมูล การใช้กระดานสนทนา การสนทนาบนเว็บ การศึกษาเนื้อหาที่ผู้สอนนำเสนอ การให้คำแนะนำเพิ่มเติมทางไปรษณีย์ อิเล็กทรอนิกส์

อภิปรายผลการวิจัย

1. รูปแบบการเรียนการสอนบนเว็บวิชาสังคมศึกษาด้วยวิธีสตอรีไลน์ เพื่อสร้างค่านิยมด้านความพอประมาณตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการเรียนการสอนบนเว็บวิชาสังคมศึกษาด้วยวิธีสตอรีไลน์ เพื่อสร้างค่านิยมด้านความพอประมาณตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตามรูปแบบที่พัฒนาขึ้น มีคะแนนค่านิยมด้านความพอประมาณตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่ารูปแบบการเรียนการสอนดังกล่าวสามารถสร้างค่านิยมด้านความพอประมาณตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้กับผู้เรียนได้ ที่เป็นเช่นนี้เพราะ

1. การเชื่อมโยงความรู้เก่าและใหม่ การเรียนการสอนด้วยวิธีสตอรีไลน์นั้น ผู้สอนได้กำหนดสถานการณ์ต่างๆ ให้ผู้เรียนได้เกิดการเชื่อมโยงความรู้เก่า และใหม่เข้าด้วยกัน โดยเริ่มจากการสร้างบรรยากาศให้กับผู้เรียนทำให้ผู้เรียนรู้สึกว่ายู่ในบรรยากาศนั้นจริงๆ โดยการให้ผู้เรียนออกแบบที่อยู่อาศัยให้เข้ากับสภาพแวดล้อมนั้นๆ เพื่อตั้งเป็นที่อยู่อาศัย แล้วให้ผู้เรียนได้ใช้จินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ในการกำหนดตัวละครขึ้นเป็นครอบครัว รวมทั้งการประกอบอาชีพ การใช้จ่าย และการดำเนินชีวิตต่างๆ ซึ่งผู้เรียนได้เป็นเจ้าของเรื่องราวทั้งหมด นอกจากนั้นผู้เรียนยังมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นซึ่งเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้อง และใกล้เคียงกับชีวิตจริงของผู้เรียน เช่น ปัญหาด้านการใช้จ่าย ปัญหาด้านทรัพยากร เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมที่เป็นการจินตนาการ หรือการแก้ปัญหาจะเป็นตัวกระตุ้นให้นักเรียนได้คิด ได้แสดงความรู้สึจากประสบการณ์เดิมเพิ่มเติมด้วย ประสบการณ์ใหม่จะเป็นการแสดงออกถึงค่านิยม และความเชื่อต่างๆ (วลัย พานิช, 2545) จากกิจกรรมการเรียนการสอนดังกล่าวนี้ จะเห็นได้ว่าสนับสนุนให้ผู้เรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติจริงด้วยตนเอง ซึ่งช่วยพัฒนาด้านสติปัญญา ทักษะ และทัศนคติ (อรรถพล อนันตวรสกุล, 2542 และวลัย พานิช, 2543) โดยทำให้ผู้เรียนเห็นความสัมพันธ์ของเรื่องที่เรียนกับชีวิตจริง สามารถเชื่อมโยงสิ่งที่เรียนเข้ากับชีวิตจริงได้ (ธีระชัย ปุณณ โชติ, 2542:17-18) จากกิจกรรมจะเห็นได้ว่าการยึดหลักของการเล่านิทาน (principle of story) โดยเรื่องที่กำหนดขึ้นเป็นเรื่องเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตของคน และสะท้อนชีวิตจริงของผู้เรียน (Creswell, 1997) ซึ่งสอดคล้องกับหลักการการสร้างค่านิยมของ Jack R. Fraenkel (1980:223-262) ที่ได้เสนอรูปแบบการสอนเพื่อสร้างค่านิยม เช่น การพัฒนาความรู้สึจากสถานการณ์ที่ต้องเผชิญ (Developing Empathy) คือ การกำหนดสถานการณ์ต่างๆ ให้ผู้เรียนได้เกิดการเชื่อมโยงความรู้เก่า และใหม่เข้าด้วยกัน ซึ่งครูอาจใช้

วิธีการเล่านิทาน หรือใช้สื่ออื่นๆ ด้วยเหตุผลดังกล่าวกิจกรรมการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นจึงส่งผลต่อการสร้างให้ผู้เรียนเกิดค่านิยมด้านความพอประมาณตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2. การตั้งคำถาม จากกิจกรรมการเรียนการสอนที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นนั้น เน้นการตั้งคำถามหลักของครูผู้สอนซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของสตอรี่ไลน์ เพราะคำถามหลักจะเป็นสื่อนำไปสู่การปฏิบัติกิจกรรมอย่างหลากหลาย (อรทัย มูลคำ และสุวิทย์, 2544) ซึ่งจากคำถามหลักเพื่อนำเข้าสู่กิจกรรมนั้น ทำให้เกิดการสื่อสารระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน และผู้เรียนกับผู้เรียน เพื่ออภิปราย แสดงความคิดเห็น ระดมสมอง การให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษา รวมทั้งซักถามข้อข้องใจกับผู้สอนได้โดยทันทีทันใด ซึ่งการสนทนาระหว่างเรียนนั้นทำให้บรรยากาศในการเรียนสนุกสนาน คึกคัก (พิมพ์พันธ์ เคชะคุปต์ และเพียว ยินดีสุข, 2544)

เครื่องมือที่ใช้ในการเรียนการสอนบนเว็บเป็นช่องทางที่ผู้วิจัยใช้ในการสนับสนุนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน และผู้เรียนกับผู้เรียน โดยมีห้องรวมการสนทนา 1 ห้อง เพื่อให้ผู้สอนได้ตั้งคำถามในการดำเนินกิจกรรม และสำหรับการอภิปราย แสดงความคิดเห็นต่าง ๆ นอกจากนั้นมีห้องสนทนาย่อยจำนวน 6 ห้อง เพื่อให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มเข้าไประดมสมอง แสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนความรู้ทัศนคติ ค่านิยมต่างๆ ซึ่งจากการสนทนานั้นผู้วิจัยเห็นว่าผู้เรียนทุกคนได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระและมีการสนทนากันมากกว่าการเรียนในชั้นเรียนปกติ ดังที่ Owston (1997 อ้างถึงในวาทีณี สรรพวัฒน์, 2545) กล่าวว่า คุณภาพของปฏิสัมพันธ์ผ่านระบบเครือข่ายและเทคโนโลยีของเว็บบอร์ดดีกว่าแบบเดิมที่พบในห้องเรียน เนื่องจากปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นเป็นไปอย่างที่มีการคิดมากกว่าจะเป็นแบบปฏิกิริยาตอบสนองทันที กล่าวคือ ผู้เรียนที่จะปฏิสัมพันธ์กันมีโอกาสในการคิด ไตร่ตรองหาเหตุผลและคำตอบก่อนการตอบ โดยเฉพาะผู้เรียนที่ขี้อายไม่กล้าพูดเลยแลกเปลี่ยนในชั้นเรียนจริงก็สามารถพูดเลยแลกเปลี่ยนมีปฏิสัมพันธ์ได้ดีในการเรียนผ่านระบบเครือข่าย นอกจากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น โดยการใช้ห้องสนทนาแล้ว ผู้สอนได้ให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็น ความรู้ ทัศนคติ ค่านิยมต่างๆผ่านทางกระดานสนทนาซึ่งเป็นเครื่องมือที่สามารถเก็บข้อมูลต่างๆ และเข้ามาเพื่อแสดงความคิดเห็น ดูคำตอบเมื่อไรก็ได้

นอกจากนั้นผู้สอนยังให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้เพิ่มเติมผ่านทางอินเทอร์เน็ต และเป็นที่ยอมรับกันดีอยู่แล้วว่าอินเทอร์เน็ตเป็นแหล่งข้อมูลที่ใหญ่ที่สุดในโลก ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีดังกล่าวจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถหาข้อมูลได้จากแหล่งข้อมูลทั่วโลก เป็นการสร้างความกระตือรือร้นในการใฝ่หาความรู้ (Angelo, 1993 อ้างถึงในวิชุดา รัตนเพชร, 2542) ซึ่งในการตั้งคำถาม และการใช้เครื่องมือต่างๆตามที่ผู้วิจัยได้ออกแบบไว้ นั้นล้วนเป็นส่วนที่สามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนได้พัฒนาศักยภาพของตนเอง ทั้งสติปัญญา ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการคิดวิเคราะห์ ความคิดสร้างสรรค์ การแก้ปัญหา การตัดสินใจ หรือการสร้างองค์ความรู้ (เนื้อหา) ด้วยตนเอง หรือพัฒนา

กระบวนการ เช่น การแสวงหาความรู้ การสื่อสาร การทำงานร่วมกัน รวมทั้งการพัฒนาค่านิยมที่สอดคล้องไว้ทั้งสิ้น (วลัย พานิช, 2545)

3. การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นนั้น เน้นกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ดังที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนบนเว็บ ที่มีการจัดการเรียนการสอนในลักษณะที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ (Learner Center) โดยเน้นบทบาทของแรงจูงใจภายในของผู้เรียน และการเรียนรู้ด้วยปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น (Learner Interaction) (Angelo, 1993 อ้างถึงในวิชชุดา รัตนเพียร, 2542) โดยให้ผู้เรียนมีอิสระในการเรียน มีบทบาทในการเรียน โดยที่ผู้สอนเป็นเพียงผู้ให้คำปรึกษา และประเมินผลเท่านั้น (กิดานันท์ มลิทอง, 2543) และสอดคล้องกับการเรียนการสอนด้วยวิธีสตอรีไลน์ คือ เป็นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยวิธีสตอรีไลน์นั้น ตั้งอยู่บนพื้นฐานทฤษฎีที่ว่าด้วย ความรู้มีความซับซ้อนและมีหลายขั้นตอน ดังนั้นการเรียนรู้จะเกิดขึ้นจากความรู้เดิมของผู้เรียนส่วนหนึ่ง และประสบการณ์ที่ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ใหม่โดยผ่านการปฏิบัติด้วยตนเองส่วนหนึ่ง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จึงเป็นการจัดกิจกรรมแบบบูรณาการที่บูรณาการประสบการณ์ ทักษะการคิดวิเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ การจินตนาการ การตัดสินใจ ตลอดจนการทำงานร่วมกัน ภายใต้แนวทางการดำเนินเรื่องที่เกี่ยวข้องกัน ทั้งนี้ผู้เรียนจะเป็นผู้สร้างความรู้ใหม่ด้วยตนเอง (Bell and Fified, 1998:5-6) จึงอาจกล่าวได้ว่าวิธีการจัดการเรียนการสอนบนเว็บ และสตอรีไลน์ตามที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางนั้นช่วยส่งเสริมการสร้างค่านิยมของผู้เรียน เนื่องจากวิธีการสอนที่เป็นอุปสรรคต่อการสร้างค่านิยมนั้น คือ วิธีการสอนโดยใช้การอธิบาย และบอกจางานอย่างเดียว เนื่องจากทำให้ผู้เรียนขาดความคิดสร้างสรรค์ และการตัดสินใจ (คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525)

4. การนำเสนอเนื้อหาและการให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ใหม่ การเรียนการสอนบนเว็บด้วยวิธีสตอรีไลน์ที่พัฒนาขึ้นนั้น มีการนำเสนอเนื้อหาโดยใช้ข้อความ ภาพนิ่ง และภาพเคลื่อนไหว เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ นอกจากนั้นยังมีแหล่งค้นคว้าเพิ่มเติม เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถแสวงหาความรู้ใหม่ๆเพิ่มเติมได้ตลอดเวลา ประกอบกับกิจกรรมการเรียนการสอนที่เป็น การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีโอกาส สอบถาม หรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้สอนและผู้เรียนอื่น เป็นการเพิ่มช่องทางที่จะขยายการเรียนรู้ได้เพิ่มมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังช่วยต่อเติมความคิดของตนให้ขยายออกไปอีกด้วย นอกจากนั้นยังช่วยให้ผู้สอนและผู้เรียนได้มีโอกาสใกล้ชิดกันมากขึ้น ผู้สอนมีเวลาให้ความสนใจกับผู้เรียนแต่ละคนมากขึ้น เนื่องจากมีบทเรียนบนเว็บที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ให้แล้วส่วนหนึ่ง ดังนั้น เวลาที่เหลือของผู้สอนจึงสามารถให้เวลากับการจัดกิจกรรม การส่งเสริมค่านิยม การควบคุมการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคน รวมทั้งคอยให้ความช่วยเหลือกับผู้เรียนได้อีกด้วย

(วิชดา รัตนเพียร, 2545) อีกทั้งการเรียนการสอนดังกล่าวได้ช่วยลดข้อจำกัดด้านระยะเวลา และเวลา จึงช่วยเพิ่มโอกาสการเรียนรู้ของผู้เรียนให้มากขึ้น

5. การวัดค่านิยม ผู้วิจัยเชื่อว่าการวัดค่านิยมด้านความพอประมาณตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นการวัดที่มีคุณภาพ เนื่องจากใช้วิธีการวัดพัฒนาการจากความแตกต่างระหว่างคะแนน (Difference Score : DS) ซึ่งวิธีนี้จะเน้นพัฒนาการแสดงถึงขนาดของพัฒนาการที่เพิ่มขึ้นหรือลดลงในรูปของคะแนนที่ได้จากการวัด 2 ครั้ง ซึ่งวัดคุณลักษณะอย่างเดียวกัน โดยใช้แบบวัดชุดเดิมหรือแบบวัดที่มีลักษณะคู่ขนานกัน (Pike, 1991) นอกจากนั้นผู้วิจัยได้วัดตามลำดับขั้นตอนของการสร้างค่านิยม และวัดในหลายด้าน เช่น แบบวัดเจตคติในการปฏิบัติตนด้านความพอประมาณตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนั้น สุนทรีย์ โคมิน และสมิทธิ สมัครการ (2522) กล่าวว่า เจตคติ คือ ความความรู้สึกที่มีต่อที่หมายหนึ่ง หรือสถานการณ์หนึ่ง ซึ่งการจัดระบบของความเชื่อ เจตคติ และค่านิยม ทุกส่วนมีความสัมพันธ์กัน เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงที่ส่วนใด ก็จะทำให้ผลกระทบต่อส่วนอื่นด้วย (ธีระพร อุวรรณ โณ, 2533) ดังนั้นเมื่อการวัดเจตคติในการปฏิบัติตนด้านความพอประมาณตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงหลังเรียนสูงขึ้นกว่าก่อนเรียนนั้นหมายถึงผู้เรียนมีความรู้สึก มีความเชื่อ ซึ่งเป็นพื้นฐานของความศรัทธาในการปฏิบัติตนด้านความพอประมาณตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมากยิ่งขึ้น เพราะเจตคติมีส่วนเป็นแรงจูงใจ และเป็นวิถีทางที่สนับสนุนนั่นเอง (Woodruf, 1942 quoted in Rokeach, 1973)

แบบวัดค่านิยมในการปฏิบัติตนด้านความพอประมาณตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นการวัดความรู้ ความเข้าใจในการปฏิบัติตนด้านความพอประมาณตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของผู้เรียน ซึ่งผลปรากฏว่าผู้เรียนมีคะแนนสูงขึ้นกว่าก่อนเรียน นั่นย่อมหมายถึงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นการให้ความรู้ ความคิดรวบยอดดังกล่าวทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงมากยิ่งขึ้น

แบบสำรวจพฤติกรรมการปฏิบัติตนด้านความพอประมาณตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นการวัดพฤติกรรมของผู้เรียนก่อนเรียนและหลังเรียน เพื่อศึกษาว่าหลังจากที่เรียนด้วยรูปแบบดังกล่าวแล้วผู้เรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหรือไม่ ซึ่งจากการสำรวจพฤติกรรมนั้นพบว่าผู้เรียนมีคะแนนสูงขึ้นกว่าก่อนเรียน ซึ่งหมายความว่าผู้เรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม โดยผู้เรียนมีการปฏิบัติตนด้านความพอประมาณตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมากยิ่งขึ้น ซึ่งในส่วนที่ 2 ของแบบสำรวจพฤติกรรมนั้นเป็นการวัดการกระจำในตนเองของผู้เรียนอีกครั้งหนึ่ง คือผู้เรียนจะเลือกปฏิบัติตามคำตอบที่เลือกไว้หรือไม่ และถ้าผู้เรียนเลือกปฏิบัติจะปฏิบัติต่อไปหรือไม่ และถ้าไม่ปฏิบัติถ้ามีโอกาสจะปฏิบัติหรือไม่ ซึ่งผลปรากฏว่าผู้เรียนทุกคนเลือกที่จะยืนยันคำตอบเดิม และเลือก/ไม่เลือกปฏิบัติตามคำตอบเดิมเช่นกัน ซึ่งหมายความว่าผู้เรียนทุกคนมีความกระจำในตนเองในการเลือกตอบ และเลือกปฏิบัติ

แบบบันทึกการเรียนรู้ ผู้สอนได้ให้ผู้เรียนบันทึกหลังจากการเรียนการสอนทุกครั้ง ซึ่งเป็นการบันทึกในเรื่องของความรู้ที่ได้จากกิจกรรม การประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ความคิดเห็นต่าง ๆ ซึ่งหัวข้อที่ให้ผู้เรียนบันทึกนั้นเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้นั้นไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และจากคำตอบของผู้เรียนในแต่ละครั้งผู้สอนได้นำคำตอบมาวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อหาคำความดี และรอยละ ซึ่งเป็นวิธีที่นิยมใช้กันมากที่สุด (สุภางค์ จันทวานิช, 2547)ซึ่งในแต่ละครั้งผู้เรียนได้ตอบโดยใช้ความพอประมาณตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นพื้นฐานในการตัดสินใจ เลือกรูปปฏิบัติ และการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งหมายความว่า ผู้เรียนทุกคนเกิดค่านิยมด้านความพอประมาณตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

จากแบบบันทึกการเรียนรู้ของผู้เรียนนั้น พบว่า ในแบบบันทึกการเรียนรู้แต่ละครั้งผู้เรียนได้เข้าใจถึงความพอประมาณตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และสามารถนำสิ่งที่ได้จากการเรียนไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันของตนเองได้อย่างเหมาะสม เช่น กิจกรรมออกแบบที่อยู่อาศัยนั้นผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับความเหมาะสม และสำคัญในการตั้งถิ่นฐาน การรู้จักประหยัดทรัพยากร และพลังงาน โดยออกแบบบ้านให้เข้ากับสภาพแวดล้อม ภูมิประเทศ และภูมิอากาศ ซึ่งผู้เรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้คือ รู้จักประหยัดทรัพยากรที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์และคุ้มค่าที่สุด กิจกรรมการแต่งกายของครอบครัว ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับใช้ของที่มืออยู่รอบตัวให้เกิดประโยชน์ และคุ้มค่ามากที่สุด ซึ่งผู้เรียนได้นำไปประยุกต์ใช้ คือ การใช้ทรัพยากรให้คุ้มค่า เช่น ใช้น้ำชาขาวหรือน้ำซักผ้ารดน้ำต้นไม้ เวลาแปร่งฟันใช้แก้วรองน้ำ ซ่อมของที่ชำรุดแล้วนำกลับมาใช้ใหม่ ใช้กระดาษ 2 หน้า ใช้ขวดน้ำหลายครั้ง กระดาษที่ใช้แล้วนำมาทำเปเปอร์มาเช่ ริไซเคิล เป็นต้น ซึ่งจะสังเกตได้ว่าสิ่งที่ผู้เรียนได้เรียนรู้ และสิ่งที่ผู้เรียนนำไปประยุกต์ใช้นั้นมีความสอดคล้องกัน และตรงตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่ผู้สอนตั้งไว้

แบบบันทึกการเรียนรู้ครั้งสุดท้ายนั้น เป็นแบบบันทึกที่ให้ผู้เรียนบันทึกเกี่ยวกับสิ่งที่ได้เรียนรู้ ประโยชน์ที่ได้รับ และการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ โดยประมวลความคิดตั้งแต่การเรียนการสอนครั้งแรกจนถึงครั้งสุดท้าย ซึ่งผู้เรียนส่วนใหญ่ได้เรียนรู้เกี่ยวกับการประยุกต์ใช้ชีวิตพอเพียง/พอประมาณ/พอดี วิธีการใช้จ่ายเงินและรู้คุณค่าของเงิน การใช้เงินอย่างประหยัด ประโยชน์ที่ได้รับ คือ การประยุกต์ใช้ชีวิตพอเพียง/พอประมาณ/พอดี ประหยัดเงิน และทำให้มีเงินเก็บ ซึ่งผู้เรียนจะนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน คือ ใช้ชีวิตพอเพียง ใช้เงินอย่างรู้คุณค่าและประหยัดเงิน และไม่ใช้จ่ายสุรุ่ยสุร่าย/สิ้นเปลือง/ฟุ่มเฟือย จากคำตอบนั้นแสดงให้เห็นว่าผู้เรียนส่วนใหญ่รู้และเข้าใจ พร้อมทั้งเห็นคุณค่า และยอมรับค่านิยมด้านความพอประมาณตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตของตนเอง แสดงว่าการเรียนการสอนดังกล่าวได้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายการเรียนการสอนที่ตั้งไว้

6. บทเรียนเว็บ เป็นสื่อที่ผู้สอนใช้เป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดเนื้อหา และกิจกรรมต่างๆ ซึ่งภายในบทเรียนเว็บจะประกอบด้วย การใช้ไฮเปอร์ลิงค์หรือการเชื่อมโยงด้วยสื่อหลายมิติ เป็นการสร้างโอกาสให้ผู้เรียนสามารถเลือกศึกษาส่วนที่ตนเองต้องการ และการเชื่อมโยงนั้นได้ออกแบบให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ในลักษณะต่างๆ เช่น เมื่อผู้เรียนนำเมาส์สว่างเหนือข้อความ จะมีการเปลี่ยนสีของข้อความ เพื่อแสดงให้ผู้เรียนรู้ว่าจะเลือกคลิกในส่วนใด หรือเมื่อนำเมาส์สว่างเหนือภาพจะปรากฏข้อความ เพื่อโต้ตอบกลับให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และยังมีเนื้อหาที่เร้าให้ผู้เรียนเกิดความสนใจกับบทเรียนและเนื้อหาที่จะเรียน โดยการใช้ภาพกราฟิก ภาพเคลื่อนไหว ภาพจริง หรือเหมือนจริงให้เหมาะสมกับเนื้อหา โดยจัดแบ่งหมวดหมู่ของเนื้อหาที่ต้องการ ซึ่งช่วยให้การเรียนการสอนนั้นมีความน่าสนใจ และช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในบทเรียนมากยิ่งขึ้น มีลักษณะคล้ายคลึงกับโปรแกรมบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน นอกจากนั้นบทเรียนเว็บยังสามารถเป็นสื่อกลางให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ได้ตลอดเวลาไม่ว่าจะเรียนเวลาใด ที่ไหน และเมื่อไร ซึ่งทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามความต้องการ นอกเหนือจากเนื้อหาบทเรียนที่ผู้สอนเสนอผ่านเครือข่ายแล้ว ยังมีการเชื่อมโยงแหล่งข้อมูลอื่นที่สนับสนุนเนื้อหาหลักที่สร้างเป็นแนวทางให้ผู้เรียนได้ศึกษา เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ และศึกษาข้อมูลประกอบการเรียนการสอน บทเรียนเว็บจึงเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

2. กิจกรรมการเรียนการสอนบนเว็บวิชาสังคมศึกษาด้วยวิธีสตอรี่ไลน์ เพื่อสร้างค่านิยมด้านความพอประมาณตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีทั้งหมด 7 ขั้นตอน ซึ่งผู้วิจัยขออภิปรายเฉพาะขั้นตอนสำคัญที่ช่วยสร้างค่านิยมด้านความพอประมาณตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแก่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ดังนี้

1. ชี้นำเสนอบทเรียนตามเส้นทางการดำเนินเรื่องตามองค์ประกอบของสตอรี่ไลน์ ซึ่งเป็นขั้นตอนสำคัญ โดยผู้สอนได้ใช้คำถามนำสู่การผูกเรื่องตามเส้นทางการดำเนินเรื่องตามองค์ประกอบของสตอรี่ไลน์ เพื่อกระตุ้นหรือเร้าให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ ติดตามบทเรียน และเนื้อหาที่จะเรียน และเป็นการจัดกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้ลงมือคิด และลงมือปฏิบัติ โดยการศึกษาหาความรู้ใหม่ หาเหตุผล คิดวิเคราะห์ จินตนาการ ค้นคว้า แสดงทักษะหรือประสิทธิภาพการเรียนรู้ต่างๆ ที่มีอยู่ และเสนอแนวคิดต่างๆ วิเคราะห์หาคำตอบด้วยตนเอง เพื่อเสริมสร้างค่านิยม เจตคติ และพฤติกรรมต่างๆ ซึ่งวิธีการสร้างค่านิยมนั้นผู้วิจัยได้สังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยต่างๆ ได้ทั้งหมด 4 ขั้นตอน และได้ประยุกต์ขั้นตอนการสร้างค่านิยมด้านความพอประมาณตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงลงไปในแต่ละองค์ประกอบของสตอรี่ไลน์ตามลำดับ ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวมีดังนี้

1.1 ฉาก : สามารถสร้างให้ผู้เรียนเกิดศรัทธาค่อค่านิยมด้านความพอประมาณตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ การกำหนดฉากให้เป็นเหมือนกับการสร้างบรรยากาศ หรือการ

นำเข้าสู่เรื่องราวที่ผู้เรียนจะได้เรียนรู้ (Creswell, Bell and Fifield, 1998:4-5) โดยผู้สอนได้สร้างบรรยากาศของสภาพสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและกระตุ้นให้ผู้เรียนตอบคำถาม เพื่อให้เห็นความสำคัญของธรรมชาติที่มีอยู่รอบตัว โดยให้คิดวิเคราะห์ถึงความสำคัญของสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติที่มีอยู่รอบตัว และการนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ผ่านทางห้องสนทนา ซึ่งผู้เรียนที่เรียนบนเว็บจะสามารถปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียนคนอื่นๆ ได้ เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกันด้วยการใช้บริการแบบสนทนาออนไลน์ หรือบริการจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (ใจทิพย์ ณ สงขลา, 2542) ซึ่งจากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น วิเคราะห์ความสำคัญของสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่รอบตัว และการนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่างๆ ผู้สอนได้สนับสนุนความน่าเชื่อถือ และสร้างศรัทธาเพื่อให้ผู้เรียนเห็นถึงความสำคัญ ประโยชน์ของธรรมชาติ และการนำสิ่งที่มีอยู่รอบตัวมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยให้ข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติเพิ่มเติมทางบทเรียนเว็บ สอดคล้องกับ ไกรนุชศิริพูล (2531:106) ที่กล่าวว่า การสร้างศรัทธาให้เกิดแก่ค่านิยมนั้นๆ อาจใช้วิธีทำให้ดูเป็นตัวอย่าง พูดเกลี้ยกล่อมชักจูง และให้เหตุผลที่น่าเชื่อถือ

ขั้นตอนนี้ผู้เรียนได้ร่วมกันคิดวิเคราะห์ เพื่อออกแบบที่อยู่อาศัยโดยผู้เรียนได้พิจารณาถึงความเหมาะสมต่างๆ ในการออกแบบที่อยู่อาศัย เช่น สภาพภูมิอากาศ ภูมิประเทศ และรู้จักการนำทรัพยากรที่มีอยู่รอบตัวมาประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสม และเกิดประโยชน์สูงสุด ดังเช่นเหตุผลของผู้เรียนกลุ่มหนึ่งที่ทำให้เหตุผลในการออกแบบที่อยู่อาศัยว่า “เลือกสร้างบ้านดินที่แกรนด์แคนยอนเพราะที่แกรนด์แคนยอนจะร้อนๆ ไม่ค่อยจะมีต้นไม้การสร้างบ้านดินนอกจากจะเป็นการใช้วัสดุธรรมชาติเพื่อให้เข้ากับบรรยากาศไม่ทำลายทัศนียภาพธรรมชาติรอบๆ แล้ว ยังให้ความรู้สึกสดชื่น เย็นสบาย ไม่ร้อนจนน่ารำคาน” และ “เลือกสร้างบ้านแบบบ้านดินไม้ที่ VARADERO เพราะว่าเป็นบริเวณที่มีอากาศดี ไม่ร้อนเกินไป ไม่หนาวเกินไป มีลมพัดตลอดทั้งปี ทำให้บ้านไม่ร้อนอบอ้าว และไม่หนาวจนสั้น และตัวบ้านซึ่งอยู่ด้านบนก็จะได้มองเห็นวิว ทิวทัศน์ได้” จากคำตอบจะเห็นได้ว่าผู้เรียนได้ออกแบบบ้านโดยอยู่บนพื้นฐานความพอประมาณคือ การออกแบบให้เหมาะสมกับสภาพภูมิประเทศ ภูมิอากาศ และที่สำคัญคือผู้เรียนได้ตระหนักเห็นความสำคัญของสิ่งแวดล้อม และสามารถนำสิ่งที่มีอยู่รอบตัวมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ซึ่งสอดคล้องกับหลักของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งคร. สุเมธ ตันติเวชกุล (2543) กล่าวว่า ความพอดีด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนั้น คือการรู้จักใช้และจัดการอย่างฉลาดและรอบคอบ และเกิดความยั่งยืนสูงสุด

1.2 ตัวละคร: สามารถสร้างให้ผู้เรียนเกิดศรัทธาต่อค่านิยมด้านความพอประมาณตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ ให้ตัวละครเป็นผู้ที่มีบทบาท มีส่วนร่วมอยู่ในเรื่องราวในฉากนั้นๆ (Creswell, Bell and Fifield, 1998:4-5) ซึ่งผู้สอนได้ให้ผู้เรียนสมมติตนเป็นตัวละครชนชาติต่างๆ ซึ่งเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับฉากหรือเหตุการณ์ในข้อ 1 (วลัย พานิช, 2545:21-23) โดยสร้างเป็นครอบครัว จากนั้นผู้สอนสร้างให้ผู้เรียนเกิดความตระหนัก ความเชื่อ ตลอดจนการศรัทธาด้าน

การปฏิบัติตนบนพื้นฐานความพอประมาณ โดยให้ผู้เรียนเห็นถึงความสำคัญ ประโยชน์ของ
 ธรรมชาติ และการนำสิ่งที่มีอยู่รอบตัวมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยการยกตัวอย่าง และนำ
 สันทนาผ่านการตั้งคำถามเกี่ยวกับเรื่องการนำของที่มีอยู่รอบตัวมาใช้ให้เกิดประโยชน์กับตนเอง
 และครอบครัว สอดคล้องกับ ไกรนุช ศิริพูล (2531:106) ที่กล่าวว่า การสร้างศรัทธาให้เกิดแก่ค่านิยม
 นั้นๆ อาจใช้วิธีทำให้ดูเป็นตัวอย่าง พูดยกย่องชมเชย และให้เหตุผลที่น่าเชื่อถือ ซึ่งในชั้นตอนนี้
 ผู้เรียนได้กำหนดตัวละครต่างๆ ขึ้นเป็นครอบครัว และนำของที่มีอยู่ในชุมชนมาประยุกต์ใช้ให้เกิด
 ประโยชน์สูงสุดต่อครอบครัว จากนั้นให้ผู้เรียนออกแบบการแต่งกายของครอบครัวตนเองพร้อมให้
 เหตุผลผ่านทางกระดานสนทนา ซึ่งกระดานสนทนาเอื้อให้เกิดการ โอนถ่ายแลกเปลี่ยนความคิด
 และความร่วมมือ รวมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีเวลาในการศึกษาหาแหล่งข้อมูลเพิ่มเติม และ
 ทบทวนความคิดตามระยะเวลาเหมาะสมของตนก่อนที่จะทำการโต้ตอบประเด็นอภิปราย (Driscoll,
 1997 อ้างถึงในวารางคณา หอมจันทร์, 2542)

ผู้เรียนกลุ่มหนึ่ง ได้ให้เหตุผลเกี่ยวกับการแต่งกายของครอบครัวตนเองว่า
 “แต่งกายโดยใส่เสื้อผ้าที่สบายๆ ผ้าไม่หนา เช่น ผ้าฝ้าย เพราะอากาศร้อนมาก และการใช้ผ้าฝ้ายเป็น
 การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์ โดยใช้แค่พอกับความจำเป็นที่จะต้องใช้ และ
 ดูแลรักษาทรัพยากรนั้นๆ ให้คงอยู่ต่อไปจะได้มีใช้ได้นานๆ” จากคำตอบจะเห็นได้ว่าผู้เรียนให้
 ความสำคัญกับทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้งยังรู้จักความพอประมาณในการนำมาใช้กับครอบครัว
 ตนเอง โดยไม่เอาเปรียบธรรมชาติ พร้อมเห็นความสำคัญของการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมทาง
 ธรรมชาติ ซึ่งสอดคล้องกับหลักของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่ง ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล (2543)
 กล่าวว่า ความพอดีด้านทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนั้น คือการรู้จักใช้และจัดการอย่าง
 ฉลาดและรอบคอบ และเกิดความยั่งยืนสูงสุด และดร.ปริยานุช พิบูลสรวุช
 (<http://school.obec.go.th/bpr/book/A-21.pdf>) ที่กล่าวว่า การพอควรกับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ/
 สังคม คือ ไม่โลภจนเบียดเบียนตัวเอง/ผู้อื่น/ทำลายสิ่งแวดล้อม

นอกจากนั้นผู้สอนได้ให้ผู้เรียนวิเคราะห์ชีวิตความเป็นอยู่ของคนในอดีตและ
 ปัจจุบันว่ามีความแตกต่างกันในด้านใดบ้าง ซึ่งผู้เรียนส่วนใหญ่ได้กล่าวว่า “ในปัจจุบันนั้นมี
 เทคโนโลยีที่ดีกว่าอดีต และสามารถหาเงินได้มากกว่าในอดีต แต่ในอดีตทรัพยากรธรรมชาติจะ
 ดีกว่าเพราะยังมีประชากรน้อยและยังไม่มีเทคโนโลยีทำลาย” และจากความแตกต่างดังกล่าว
 ผู้เรียนได้ข้อคิดว่า “ในอดีต ผู้คนจะใช้ชีวิตพึ่งพาธรรมชาติ แต่ปัจจุบันพึ่งพาเทคโนโลยีเยอะมาก
 และในอดีตไม่ให้ความสำคัญกับเงินตราขนาดนี้ ไม่มีการแข่งขันทางสังคมมากเท่า ซึ่งปัจจุบัน
 ทุกคนควรรู้จักความพอเพียงไม่ใช่ทรัพยากรมากเกินไปจนความจำเป็น ไม่ต้องมุ่งหาเงินอย่างเดียว อะไร
 ทำด้วยตนเองก็ควรทำ ไม่จำเป็นใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยอยู่ตลอดเวลา เพราะเป็นการทำลาย
 สิ่งแวดล้อมและสะกดกสบายเกินจนทำอะไรเองไม่เป็น” จากคำตอบดังกล่าวนี้แสดงให้เห็นว่า
 ผู้เรียนเกิดความเข้าใจ และเกิดศรัทธา ในการปฏิบัติตนด้านความพอประมาณ เนื่องจากผู้เรียนได้

เห็นควร และพร้อมที่จะปฏิบัติตามค่านิยมดังกล่าว ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของความพอประมาณ ที่ผู้วิจัยต้องการปลูกฝังคือ ความพอดีที่ไม่น้อยไม่มากจนเกินไป ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น รวมทั้งการพึ่งพาตนเอง

1.3 การดำเนินชีวิตของตัวละคร หรือวิถีชีวิต : สามารถสร้างให้ผู้เรียนมีความรู้ หรือความคิดรวบยอดเกี่ยวกับค่านิยมด้านความพอประมาณตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่ง การดำเนินชีวิตของตัวละครจะมีการดำเนินชีวิตที่แตกต่างกันตามจินตนาการของผู้เรียนที่กำหนด ขึ้น (Creswell , Bell and Fifield, 1998:4-5 อ้างถึงใน รัศมี ทองสิงห์, 2548) โดยผู้สอนได้ให้ผู้เรียน จินตนาการว่าแต่ละครอบครัวจะประกอบอาชีพอะไร และมีรายรับรายจ่ายเท่าไร พร้อมทั้งอธิบาย ถึงหลักการที่เลือกและนำมาใช้ในการควบคุมการใช้จ่ายในครอบครัวให้มีความเหมาะสม โดยสรุป เป็นความคิดรวบยอดส่ง ซึ่งขั้นตอนในการสร้างความรู้ ความคิดรวบยอดนั้น การสอนแบบ สตอรี่ไลน์ ได้ให้ความสำคัญของการกระตุ้นให้ผู้เรียนพัฒนารูปแบบความคิดรวบยอดด้วยตนเอง ก่อน ซึ่งเป็นการเปิด โอกาสให้ผู้เรียนพัฒนาสติปัญญา และจินตนาการของผู้เรียน (อรทัย มูลคำ และ สุวิทย์ มูลคำ, 2544)

ผู้สอนได้ให้ผู้เรียนศึกษาข้อมูลต่างๆเพิ่มเติมทางอินเทอร์เน็ต เนื่องจาก อินเทอร์เน็ตนั้นเป็นแหล่งข้อมูลในการแสวงหาความรู้ที่สำคัญ และมีข้อมูลมากที่สุด ซึ่งผู้เรียนทุก กลุ่มได้เลือกปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการควบคุมการใช้จ่าย โดยได้คิด วิเคราะห์ อธิบายเหตุผล การปฏิบัติตน และความรู้ต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงที่เลือกมาใช้ในการควบคุมค่าใช้จ่ายของครอบครัวได้อย่างเหมาะสม เช่น “ครอบครัวฉันใช้ หลักเศรษฐกิจพอเพียงควบคุมค่าใช้จ่าย เพื่อให้มีเงินเก็บไว้ใช้ในอนาคต เวลาขัดสนหรือเจ็บป่วย” “ครอบครัวของฉันใช้หลัก เศรษฐกิจพอเพียงในการควบคุมค่าใช้จ่าย เพื่อลดการใช้จ่ายไม่ให้ สิ้นเปลืองเกินความจำเป็น และมีเงินเก็บไว้ใช้ในภายหน้า” นอกจากนั้นผู้เรียนยังสามารถยกตัวอย่าง ในการนำหลักความพอประมาณ ไปประยุกต์ใช้ เช่น แม่นำเงินที่ได้จากการขายขนม แบ่งเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนหนึ่งซื้อของเข้าฟาร์ม อีก 2 ส่วนเป็น เงินเก็บ ลูกก็เก็บเงินออม ถ้าอยากได้อะไรก็ใช้เงินเก็บ ตัวเองซื้อ ไม่ลำบากเงินเก็บของครอบครัว และจากการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ดังกล่าวเข้ามาใช้ในครอบครัว ผู้เรียนเห็นว่าเกิดประโยชน์ต่างๆ เช่น ค่าใช้จ่ายลดน้อยลง, ลดการใช้ ทรัพยากรอย่างสิ้นเปลือง, ทุกคนมีเงินออมไว้ใช้ยามฉุกเฉิน, มีเงินไว้ใช้ตลอดเวลา และ ทำให้เรา รู้จักรับผิดชอบในหน้าที่ที่ได้รับ เป็นต้น ซึ่งจากการที่ให้ผู้เรียนร่วมกันคิด วิเคราะห์ และอธิบาย เหตุผล ความรู้ การประยุกต์ใช้ต่างๆนั้น ผู้วิจัยเห็นว่าผู้เรียนเกิดความเข้าใจ และสามารถนำความรู้ เกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ได้อย่างถูกต้อง และเหมาะสม ซึ่งการให้ ความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่จะสร้างค่านิยมนั้น สอดคล้องกับหลักการ ในการสร้างค่านิยมลำดับต่อมาจาก การสร้างศรัทธา คือ การให้ความรู้ หรือความคิดรวบยอดในค่านิยม และวิธีการปฏิบัติตัวให้เป็น ไป ตามค่านิยมนั้นๆ (ไกรนุช สิริพูล, 2531:106)

1.4 มีเหตุการณ์สำคัญเกิดขึ้น หรือมีปัญหาที่ต้องแก้ไข : สามารถสร้างให้ผู้เรียนเกิดการคิด วิเคราะห์ และกระจำงในค่านิยมด้านความพอประมาณตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งมีเหตุการณ์สำคัญ หรือมีปัญหาที่ต้องแก้ไขมีความสำคัญมากที่สุด เนื่องจากปัญหาที่เกิดขึ้นจะเป็นจุดหักเหและเป็นสีตันของเรื่อง ซึ่งผู้สอนได้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการคิดหาทางออกให้กับตัวละคร และการตัดสินใจของผู้เรียนนี้ จะสะท้อนถึงแนวคิด ค่านิยม เจตคติ ตลอดจนทักษะในการแก้ปัญหา (Creswell , Bell and Fifield, 1998:4-5) ซึ่งจากการดำเนินเรื่องของตัวละคร และวิธีการดำเนินชีวิตที่ผู้เรียนกำหนดขึ้นนั้น ผู้สอนได้กำหนดสถานการณ์ที่เป็นปัญหาคือ ถ้ำทรัพยากรที่สำคัญ และทำรายได้ให้มากที่สุดหมดไป จากการไม่รู้จักใช้และรักษา จะมีวิธีการป้องกันหรือแก้ไขอย่างไร เพื่อให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเลือกพิจารณาทางแก้ปัญหาดังกล่าว

ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์อย่างอิสระจากหลายๆทางเลือกและพิจารณาผลของทางเลือกแต่ละทางผ่านทางห้องสนทนา เช่น การใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด, การประยุกต์ใช้ทรัพยากรอื่นทดแทน, การรู้จักดูแลรักษา, ใช้เท่าที่จำเป็น และใช้อย่างคุ้มค่า เป็นต้น จากคำตอบดังกล่าวผู้วิจัยเห็นว่าผู้เรียนได้แก้ไขปัญหาดังกล่าวให้มีการปรับเข้าสู่การอยู่บนพื้นฐานความพอประมาณตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ ความพอดีที่ไม่มากและไม่น้อยจนเกินไป เพราะได้ใช้เท่าที่มีความจำเป็นไม่ใช้มากเกินไป หรือน้อยจนเกินไป ซึ่งครอบคลุมถึงการไม่เบียดเบียนตนเองและธรรมชาติ เพราะการใช้ตามความจำเป็น แสดงให้เห็นถึงตนเองได้ใช้ทรัพยากรตามความเหมาะสม ไม่ใช่การประหยัด และรักษาทรัพยากร โดยการเลิกใช้ ซึ่งเป็นการเบียดเบียนตนเอง นอกจากนั้นคำตอบของผู้เรียนยังแสดงให้เห็นถึงการไม่เบียดเบียนธรรมชาติ เพราะใช้เท่าที่จำเป็น และใช้อย่างคุ้มค่าพร้อมทั้งดูแลรักษาให้คงอยู่ เป็นการไม่ทำลายธรรมชาติ นอกจากนั้นยังสามารถนำความรู้ที่มีมาใช้ให้เกิดประโยชน์ โดยการประยุกต์ใช้ทรัพยากรอื่นทดแทนทรัพยากรที่หมดไป ซึ่งตรงกับหลักการพึ่งพาตนเองตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ สามารถนำความรู้ หลักการแนวคิด หรือทฤษฎีต่างๆ ไปประยุกต์ใช้อย่างเหมาะสม (สมศักดิ์ ลาดี, 2543) ซึ่งจากการตอบของผู้เรียนได้สะท้อนให้เห็นถึงการกระจำงค่านิยมในตัวของผู้เรียน เนื่องจากผู้เรียนได้คิดโดยอิสระจากหลายๆทางเลือกโดยคิด พิจารณาผลของทางเลือกแต่ละทางโดยตัดสินใจจากความสำคัญและความพึงพอใจ ซึ่งหลังจากเลือกแล้ว ได้ยอมรับ และพอใจที่ได้เลือกค่านิยม พร้อมเต็มใจที่จะยืนยันการตัดสินใจและปฏิบัติตนตามการเลือกของตน ซึ่งกระบวนการดังกล่าวนี้ ได้สอดคล้องกับกระบวนการกระจำงค่านิยมของ Louis E. Raths, Merrill Harmin and Sidney B. Simon (1966:28-30)

2. **ขั้นการให้คำแนะนำ วิเคราะห์ผลงาน และแนวทางในการนำไปประยุกต์ใช้** เป็นการกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนได้ดี ผู้เรียนจะทราบความก้าวหน้าในการเรียนของตนเอง การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนร่วมคิดกิจกรรมในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหา การถาม การตอบ จะทำให้ผู้เรียนจดจำได้มากกว่าการอ่าน หรือลอกข้อความเพียงอย่างเดียว (Hoffman, 1997) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของประภาศรี ศักดิ์ศรีชัยสกุล (2545) ว่าควรให้คำแนะนำหรือชี้แนะเพื่อกระตุ้นให้เกิดความอยากเรียนรู้ และสามารถวิเคราะห์คำตอบได้ด้วยตนเอง ซึ่งผู้สอนได้กระตุ้นให้ผู้เรียนแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และความรู้จากกิจกรรมต่างๆผ่านทาง chat room (วิชุดา รัตนเพียร, 2545) ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ ทักษะคิด ค่านิยม เจตคติที่หลากหลาย รวมทั้งกระตุ้นให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าแนวทางการปฏิบัติเพื่อเชื่อมโยงไปสู่การปฏิบัติของตนเอง ซึ่งผู้เรียนส่วนใหญ่ นั้นได้เชื่อมโยงสิ่งที่ได้เรียนรู้สู่การปฏิบัติของตน เช่น การประหยัด การเก็บออม การใช้จ่ายเท่าที่จำเป็น การใช้ของอย่างรู้คุณค่า ไม่ฟุ่มเฟือย เป็นต้น

3. **ขั้นการสรุป และนำไปใช้** สามารถสร้างให้ผู้เรียนเกิดการคิด วิเคราะห์ กระจ่างในค่านิยม ด้านความพอประมาณตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และส่งเสริมการนำไปปฏิบัติ ซึ่งการสรุป และนำไปใช้นั้น เป็นการสรุปแนวคิดสำคัญให้ผู้เรียนทราบความคิดรวบยอด พร้อมทั้งให้ผู้เรียนร่วมแสดงความคิดเห็นในการนำองค์ความรู้ที่ได้รับมาไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในสถานการณ์จริง ซึ่งผู้สอนได้กระตุ้นให้ผู้เรียนคิด แสดงความคิดเห็นถึงความสำคัญของการประยุกต์ใช้ความพอประมาณตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวัน ซึ่งกิจกรรมสคอรีโกล์นั้นทำให้ผู้เรียนได้พบความรู้ด้วยตนเอง โดยการวิเคราะห์ และเชื่อมโยงสิ่งที่เรียนรู้จากกิจกรรมไปสู่การนำไปใช้ในชีวิต (พิมพ์พันธ์ เคชะคุปต์ และเพยาว์ ยินดีสุข, 2544) โดยผู้เรียนได้วิเคราะห์ปัญหาในชีวิตประจำวันของตนเอง ซึ่งส่วนใหญ่ปัญหาของผู้เรียนคือเงินไม่พอใช้จ่าย, ใช้จ่ายเกินความจำเป็น, ใช้จ่ายแล้วไม่ช่อม ชื้อชิ้นใหม่แทน เป็นต้น ในปัจจุบันผู้เรียนได้นำหลักด้านความพอประมาณตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ได้จากกิจกรรมการเรียนการสอนนั้นไปประยุกต์ใช้กับการดำเนินชีวิตประจำวันของตนเอง เช่น การทำบัญชีรายรับรายจ่าย, การเก็บออม, การซื้อของเท่าที่จำเป็น, ใช้จ่ายอย่างคุ้มค่า, ใช้จ่ายอย่างประหยัด เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับ พันธ์ หันนาคินทร์ (2526:126) ถึงขั้นตอนการสร้างค่านิยมว่า ควรให้มีการปฏิบัติตามค่านิยมหรือจริยธรรมนั้นๆ และหากเป็นไปได้ ต้องพยายามปลูกฝังให้เป็นนิสัยประจำตัวต่อไป

3. องค์ประกอบของรูปแบบการเรียนการสอนบนเว็บวิชาสังคมศึกษาด้วยวิธีสตอรี่ไลน์ เพื่อสร้างค่านิยมด้านความพอประมาณตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งผู้วิจัยองค์ประกอบต่างๆช่วยสร้างค่านิยมด้านความพอประมาณตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแก่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ดังนี้

1. เป้าหมายของการเรียนการสอน: ผู้สอนได้กำหนดเป้าหมายของการเรียนการสอนอย่างชัดเจน คือ เพื่อสร้างค่านิยมด้านความพอประมาณตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยการจัดการเรียนการสอนบนเว็บวิชาสังคมศึกษาด้วยวิธีสตอรี่ไลน์ ซึ่งการกำหนดเป้าหมายของการเรียนการสอนที่ชัดเจน จึงเป็นแนวทางให้ผู้สอน สอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะช่วยให้ผู้สอนสามารถจัดกระบวนการเรียนการสอนต่างๆให้สอดคล้อง และสามารถแนะแนวทางให้ผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามเป้าหมายของการเรียนการสอนได้

การบอกวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้เป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งของการมุ่งสู่เป้าหมายการเรียนการสอน ซึ่งสามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นผู้สอนจึงได้บอกวัตถุประสงค์ต่างๆในวันปฐมนิเทศ และบอกวัตถุประสงค์ย่อยในแต่ละคาบเรียน เพื่อให้ผู้เรียนทราบส่วนสำคัญของเรื่องที่เรียน และยังเป็นพื้นฐานให้ผู้เรียนก้าวหน้าและประสบความสำเร็จในการเรียน ผู้สอนจึงได้ตั้งวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมขึ้นในแต่ละคาบเรียน ซึ่งสอดคล้องกับสุรางค์ โค้วตระกูล (2545) ว่าการเขียนวัตถุประสงค์การเรียนการสอนนั้น ควรเขียนให้เป็นวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ใช้คำกริยาเพื่อใช้เป็นวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนที่แสดงถึงพฤติกรรมให้สอดคล้องกับการสร้างค่านิยม โดยแบ่งตามพัฒนาการการเรียนรู้ด้านจิตพิสัย 5 ชั้น (เสริม ทับศรี, 2536) ดังนี้ ชั้นการรับรู้สิ่งเร้า ใช้คำว่า เลือก ใช้, ชั้นการตอบสนอง ใช้คำว่า แสดง ปฏิบัติ อภิปราย, ชั้นการสร้างคุณค่า ใช้คำว่า อธิบาย ให้เหตุผล ศึกษา, ชั้นการจัดระบบคุณค่า ใช้คำว่า ป้องกัน อธิบาย วิเคราะห์ และชั้นการสร้างลักษณะนิสัย ใช้คำว่า แก้ปัญหา แก้ไข แสดง เสนอ เป็นต้น

2. ชนิดของการเรียนการสอน: มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเรียนได้ทั้งประสานเวลา และไม่ประสานเวลา ซึ่งผู้เรียน ผู้สอนออนไลน์พร้อมกัน ทำให้ผู้เรียน ผู้สอนสื่อสารได้ตอบกลับได้ในทันที ซึ่งเป็นวิธีการที่เหมาะสมในการเรียน เพราะผู้สอนต้องการได้รับปฏิกิริยาตอบสนองจากผู้เรียนในทันที เพื่อการอภิปราย และให้กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และค่านิยมด้านความพอประมาณ ในมิติไม่ประสานเวลานั้น ผู้สอนได้ใช้กระดานสนทนา และไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ในการติดต่อสื่อสาร เพื่อสนับสนุนการให้คำแนะนำผู้เรียนรายบุคคล หรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความรู้ เจตคติ ค่านิยมต่างๆ นอกเวลาเรียน

3. เนื้อหาการเรียนการสอน: ใช้เนื้อหาวิชาสังคมศึกษา มาจัดกิจกรรมตามหลักการเรียนการสอนด้วยวิธีสตอรีไลน์บนเว็บ ซึ่งกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เป็นกลุ่มสาระที่ส่งเสริมในด้านการพัฒนาคุณลักษณะต่างๆของผู้เรียนให้เป็นพลเมืองดี มีเหตุผลด้วยกุศลจิต คิดสร้างสรรค์ มั่นในคุณธรรม นำความรู้เพื่อการดำเนินชีวิตที่มีความสุข โดยใช้เทคนิควิทยาการจากวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี สังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ มาปรับใช้ในการดำเนินชีวิตให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมทั้งทางธรรมชาติ และสังคมได้อย่างมีความสุข (อรรถพล อนันตวรสกุล, 2545) ซึ่งเป็นวิชาที่มีความสอดคล้อง และสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดค่านิยมด้านความพอประมาณตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เนื่องจากผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ เพื่อตัดสินใจต่างๆบนพื้นฐานความพอประมาณ ซึ่งอยู่บนพื้นฐานความรู้ และคุณธรรม และผู้เรียนสามารถนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตของตนเองได้อย่างมีความสุข นอกจากนั้นธรรมชาติของวิชาเอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนเชิงบูรณาการทั้งในส่วนของเนื้อหาความรู้ มโนทัศน์ เจตคติ ค่านิยม และทักษะต่างๆ (อรรถพล อนันตวรสกุล, 2545)

4. บทบาทผู้เรียน: ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อสร้างค่านิยมด้านความพอประมาณตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนั้น ผู้เรียนมีบทบาทในการเรียนรู้ด้วยตนเองบนเว็บ และปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ เช่น การปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียน-ผู้สอน ผู้เรียน-เนื้อหา และผู้เรียน-ผู้เรียน อย่างประสานเวลาและไม่ประสานเวลา โดยใช้บริการต่างๆบนเว็บ ได้แก่ การสืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นผ่านทางกระดานสนทนา ห้องสนทนา และไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งสอดคล้องกับใจทิพย์ ณ สงขลา (2542) ที่กล่าวว่า บทบาทของผู้เรียน ได้แก่ ศึกษาขอบข่ายรายวิชา และวัตถุประสงค์ของรายวิชา ร่วมซักถามหรืออภิปรายในกลุ่มย่อย และกลุ่มใหญ่ เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มอย่างตั้งใจ ยอมรับความคิดเห็นของสมาชิก แสดงความคิดเห็นที่สมเหตุสมผลและมีความรับผิดชอบในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ดูแลชี้นำตนเองได้ ทั้งในเวลาที่ต้องการคำปรึกษาปกติ และในเวลาที่เกิดปัญหาการเรียน รู้จักกระตุ้น เร้าตนเองทั้งภายในและภายนอก คือ ทั้งตามข้อกำหนดของอาจารย์ และตามความสนใจใฝ่รู้อยู่จริงของตนเอง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนดังกล่าวจึงอาจกล่าวได้ว่าเป็นการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และค่านิยมที่ต้องการปลูกฝังได้

5. บทบาทผู้สอน: ผู้สอนเป็นผู้จัดการเรียนรู้ วางแผนในการเตรียมความพร้อมเพื่อจัดการเรียนรู้ อำนวยความสะดวก ติดตาม และควบคุมการดำเนินการการเรียนรู้ ตรวจสอบผลประเมินการเรียนรู้ ให้คำแนะนำแนวทางการเรียนรู้ ให้คำปรึกษา กระตุ้น สร้างแรงจูงใจเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ และค่านิยมที่ต้องการปลูกฝังได้ ซึ่งสอดคล้องกับวนิช สุทธิรัตน์ (2546) ที่กล่าวว่า ผู้สอนเป็นผู้พิจารณาพื้นฐานความรู้ความสามารถของผู้เรียน เป็นผู้กำหนดเป้าหมายของการเรียนรู้

เป็นผู้เลือกสาระ กระบวนการเรียนรู้ ช่วยจัดบรรยากาศการเรียนรู้ จัดกิจกรรมอันหลากหลาย จัดสื่อต่างๆและเป็นผู้ประเมินการเรียนรู้

6. วิธีการปฏิสัมพันธ์บนเว็บ: ผู้สอนให้ผู้เรียนได้ค้นคว้าด้วยตนเอง ปรึกษาผู้สอน และผู้เรียนด้วยกัน มีการถาม-ตอบ ซึ่งผู้เรียนได้ปฏิสัมพันธ์กับผู้สอน และผู้เรียนด้วยกัน ทั้งแบบประสานเวลาและไม่ประสานเวลา โดยใช้แหล่งทรัพยากรต่างๆบนเว็บ ได้แก่ แหล่งการเรียนรู้เพื่อสืบค้นข้อมูล กระดานสนทนา ห้องสนทนา และไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ และจากภารกิจกรรมที่ผู้สอนได้จัดกิจกรรมให้เกิดการปฏิสัมพันธ์บนเว็บ โดยการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ปรึกษา คิดวิเคราะห์ต่างๆสามารถช่วยส่งเสริม และทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และค่านิยมบนพื้นฐานความพอประมาณตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้ ซึ่งการใช้เครื่องมือบนเว็บและการปฏิสัมพันธ์บนเว็บ ดังกล่าวได้ช่วยให้ผู้เรียนเกิดค่านิยมสอดคล้องกับอิทธิพล ปฏิบัติประสงค์ (2549) ที่กล่าวว่า การสร้างค่านิยมที่ดีงามหรือสร้างสรรค์ วัฒนธรรมบางเรื่องที่เกิดขึ้นจากสังคมไทยให้กลับมามีชีวิตอีกครั้ง โดยอาศัยเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือในการกระตุ้นให้เกิดการรวมตัวกันของประชากรในอินเทอร์เน็ตเพื่อช่วยกันสร้างค่านิยมที่ดีอันจะเป็นการนำไปสู่การเบี่ยงเบนทางวัฒนธรรมที่ดีของสังคมไทยได้ต่อไป

7. เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และเครือข่าย: ระบบเครือข่ายระหว่างผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนั้นมีความสะดวก และรวดเร็ว ทำให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างต่อเนื่องส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ และสามารถสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน และผู้เรียนกับผู้สอน ได้ทันทีทันใด สามารถโพสต์ข้อความ และรูปภาพต่างๆบนกระดานสนทนาได้ ซึ่งการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนต่างๆที่เป็นไปอย่างต่อเนื่องนั้นล้วนส่งผลต่อการเกิดการเรียนรู้ และค่านิยมของผู้เรียนทั้งสิ้น ซึ่งถ้าระบบเครือข่ายมีปัญหาจะส่งผลให้ไม่สามารถโพสต์ภาพ หรือข้อความได้ และจะส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนเพราะจะเกิดการเรียนรู้ที่ไม่ต่อเนื่อง

8. ปัจจัยสนับสนุนการเรียนการสอน: ซึ่งผู้สอนได้เตรียมแหล่งการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนสืบค้นข้อมูล และหาความรู้เพิ่มเติม เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เนื้อหาวิชาที่ทดลอง ซึ่งเป็นการอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในค่านิยมที่ต้องการจะปลูกฝัง นอกจากนั้นผู้สอนได้เตรียมกระดานสนทนา ห้องสนทนา และไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์เพื่อใช้ในการติดต่อสื่อสาร การให้คำปรึกษา คำแนะนำต่างๆ ซึ่งปัจจัยดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และค่านิยมด้านความพอประมาณตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเรื่อง การนำเสนอการเรียนการสอนบนเว็บวิชาสังคมศึกษาด้วยวิธีสตอรีไลน์ เพื่อสร้างค่านิยมด้านความพอประมาณตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้

1. รายวิชาที่จะนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นนี้ไปใช้ ควรออกแบบการเรียนการสอนในทุกหน่วยการเรียนรู้ เพื่อให้เกิดการพัฒนาค่านิยมอย่างต่อเนื่อง เพราะการพัฒนาค่านิยมนั้นต้องใช้เวลา และอาศัยการปฏิบัติซ้ำๆอย่างต่อเนื่อง (Louis E. Rath, Merrill Harmin and Sidney B. Simon, 1966:28-30) จึงจะทำให้เกิดการพัฒนาค่านิยมได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. ผู้สอนควรมีการกระตุ้นสร้างแรงจูงใจ ด้วยคำพูด คำถามผ่านทางเครื่องมือสื่อสารบนเว็บ อันได้แก่ กระดานสนทนา และห้องสนทนา เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และสามารถเชื่อมโยงประสบการณ์ต่อไปได้ นอกจากนี้แล้วยังควรแนะนำช่วยเหลือผู้เรียนเป็นรายบุคคลผ่านทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์เพื่อช่วยเหลือผู้เรียนบางรายเป็นพิเศษ (วิชุดา รัตนเพชร, 2545)
3. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามรูปแบบที่พัฒนาขึ้นในแต่ละขั้นตอนอาจมีกิจกรรมในช่วงโมงเรียนค่อนข้างมาก ผู้เรียนอาจไม่สามารถส่งงานได้ทันในช่วงโมงเรียน ผู้สอนสามารถให้ผู้เรียนส่งงานนอกเวลาได้ เพราะส่วนใหญ่ในการส่งคำตอบจะส่งผ่านกระดานสนทนาซึ่งเป็นสื่อแบบไม่ประสานเวลา เพราะฉะนั้นผู้เรียนจึงสามารถส่งคำตอบได้ทุกเวลา
4. การสร้างบทเรียนเว็บนั้นควรมีการใช้ภาพที่ใกล้เคียงกับประสบการณ์ของนักเรียน เช่น การใช้ภาพจริง หรือภาพเสมือนจริงเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจ และเกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ และการสร้างรูปลักษณะของกระดานสนทนายังควรมีการดึงจุดความสนใจ เช่น การใช้สัญลักษณ์แสดงอารมณ์ (emoticon) และการใช้รูปภาพประกอบทำให้การอภิปรายเป็นไปอย่างน่าสนใจยิ่งขึ้น (Driscoll, 1997 อ้างถึงในวารางคณา หอมจันทร์, 2542)
5. นอกจากแบบบันทึกการเรียนรู้ และแบบสำรวจพฤติกรรมของผู้เรียนแล้ว ควรมีการสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนเพิ่มเติม ซึ่งสามารถสังเกตได้จากสิ่งที่เลือก ทิศทางของความสนใจ คำพูดที่แสดงออกโดยทั่วไป และคำพูดที่ใช้สนทนา สังเกตจากคำพูด และแนวความคิดบางอย่างไปบูลย์ ช่างเรียง (2516 อ้างถึงในประยูทธ สุกก้อนทอง, 2535) เพื่อศึกษาพัฒนาการการปฏิบัติตนของผู้เรียน และสามารถวัดค่านิยมของผู้เรียนได้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาผลการใช้รูปแบบการเรียนการสอนบนเว็บวิชาสังคมศึกษาด้วยวิธีสตอรี่ไลน์ เพื่อสร้างค่านิยมด้านความพอประมาณตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในรายวิชาอื่นๆ เพราะในแต่ละรายวิชาอาจจะมีวิธีการสร้างการดำเนินเรื่องของสตอรี่ไลน์ เพื่อสร้างค่านิยมด้านความพอประมาณตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่แตกต่างกัน

2. ในการทดลองใช้รูปแบบควรมีการศึกษาตัวแปรที่ส่งผลกระทบต่อพัฒนาการค่านิยมด้วย เช่น ตัวแปรของบทบาทครอบครัว ตัวแปรทางด้านรูปแบบการเรียน ตัวแปรของเครื่องมือที่ใช้ เป็นต้น

3. ควรมีการนำกิจกรรมการเรียนการสอนบนเว็บวิชาสังคมศึกษาด้วยวิธีสตอรี่ไลน์ เพื่อสร้างค่านิยมด้านความพอประมาณตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไปประยุกต์ใช้ในการปลูกฝังค่านิยมที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนในด้านอื่นๆ เช่น การรักการอ่าน การแสวงหาความรู้ เป็นต้น

4. ควรมีการศึกษา และวิเคราะห์เนื้อหาของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อจัดทำเป็นบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เนื่องจากปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นเนื้อหาใหม่ที่น่าสนใจ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับบุคคลทั่วไป